

Mohamed Ajouaou

Trouw, 28 juni 2003

De Huwelijksmarkt

De jaarlijkse reis naar hun geboorteland is voor veel Nederlandse Marokkanen niet alleen een vakantie. Er is werk aan de winkel: handel drijven met meegenomen spullen, een huwelijkspartner vinden voor een kind. 'Importhuwelijken' winnen aan populariteit.

Het is vakantietijd. Het moment om plannen te maken en de juiste bestemming uit te zoeken. Voor veel allochtonen valt er echter weinig te kiezen. Jaarlijks trekken honderduizenden van hen naar het land van herkomst. Jaar in, jaar uit. Niet geheel onbegrijpelijk. Ten eerste is men in die Afrikaanse en Aziatische landen verzekerd van schitterend weer. Ten tweede bieden die landen een enorme variatie aan bezienswaardigheden. Daartoe reken ik persoonlijk ook de charme van de eenvoud en van de primitieve aspecten van het leven en de natuur. Ten derde zijn er de culturele banden.

Na elke vakantie nemen wij, mijn vrouw en ik, ons voor om een jaartje over te slaan. „Het was mooi, zeg. Maar volgend jaar gaan we echt ergens anders heen! Naar Syrië, Sri Lanka of zo. Het is toch niks, ieder jaar hetzelfde”, mopperen we vaak op de terugweg. Maar tegen april en mei begint het onweerstaanbare gevoel van ‘terug naar je roots’ zich van ons meester te maken. Terug naar dat afgelegen plaatsje waar je geboren bent, naar het schooltje waar je hebt leren lezen en schrijven, naar de pleintjes waarop je leerde spelen, terug naar omaatje en opaatje als die nog leven, terug om de balans op te maken. Erger nog, terug met het gevoel dat je dit allemaal aan je kinderen die hier zijn geboren (verplicht) móet laten zien. Ter bevordering van en als een bijdrage aan de ontwikkeling van hun identiteit.

Er zijn nog meer voordelen. Allochtonen die hier om de een of andere reden marginaal en als tweederangsburgers door het leven gaan, krijgen daar de kans om een paar weken volwaardig burgerschap te ervaren. Sterker nog, doordat ze worden geassocieerd met groot geld en het beschaafde Europa, krijgen ze in die landen status. Weer een ander voordeel. Gesluerde vrouwen die hier veelal thuiszitten, krijgen daar kans om een flinke dosis zonvitamine D tot zich te laten doordringen. Daar krijgen ze meer bewegingsvrijheid van hun mannen en van de omgeving.

Wat je ook gratis meekrijgt is de mogelijkheid om je levensstandaard in Nederland te vergelijken met de situatie in je land van oorsprong. Bijvoorbeeld in de gezondheidszorg. Toen mijn vrouw hier de negenendertigste week van haar ongestoorde tweelingzwangerschap naderde, voelde ze een onverklaarbare pijn in haar benen. Zij werd onmiddellijk naar de verloskamer gebracht en de baby's werden uitvoerig gecontroleerd. Voor de zoveelste keer bewonderde ik het zo goed georganiseerde Nederlandse zorgsysteem, het zo toegankelijke en vriendelijke ziekenhuispersoneel en hun eerbied voor het leven.

Wat ben ik dankbaar, als ik dit afzet tegen de situatie in bijvoorbeeld Marokko. Daar kun je maar beter niet zorgafhankelijk worden. Afgelopen zomer zag ik met lede ogen aan hoe een jongeman langs de snelweg in de hete zon lag te bloeden. Zijn auto was tegen een boom gebotst. Twee uur na het ongeluk was er nog geen ambulance gekomen, ondanks de nabijheid van een groot ziekenhuis, ondanks tientallen waarschuwendende telefoontjes van voorbijrijdende automobilisten.

Het is daarom niet voor niets dat je diezelfde allochtonen vaak hoort zeggen: „Een kort verblijf vind ik prima, maar ik zou hier echt niet meer kunnen wonen”.

Dit korte verblijf is voor die landen in economische opzicht meer dan welkom. Bij de grens al en bij de poorten van elke stad hangen in de zomer grote affiches: ‘De Bank verwelkomt u en wenst u een prettig verblijf’. Uiteraard. De bestedingen zorgen voor miljarden harde, broodnodige valuta. Daartegenover staat echter dat vele marktsectoren werkelijk worden verwoest door, of op zo’n minst niet profiteren van, de komst van die vakantievierende landgenoten. Om een deel van hun vakantieuitgaven terug te verdienen, of om handel te drijven, nemen veel families alles wat hun bestelbusje maar kan dragen mee naar Marokko. Ze proberen de tweedehandse en afgedankte spullen af te zetten op de lokale markt.

Er is nog een markt die de laatste decennia lijdt onder de zomerse invasie. Dat is de huwelijksmarkt. Een trouwpartij tussen twee ‘binnenlanders’ daalt steeds verder in achting. Op zichzelf is dat gunstig voor de onderhandelingspositie van de bruidegom en zijn familie. Door het dalende aanzien dalen ook de bruidsschat en de vergoedingen van de huwelijkskosten die aan de schoonfamilie toekomen.

Maar zulke huwelijken lijden niet zelden aan een minderwaardigheidscomplex, waardoor de vieringen vaak bescheidener verlopen. Immers, het gaat om een ‘binnenlands product’. Een binnenlands product, ook al is het echt, ook al is het van hoogwaardige kwaliteit en met grote zorg gemaakt, het wordt minder gewaardeerd. Mensen hebben liever iets dat afkomstig is uit een westers land of wat daarnaar ruikt. Textiel uit Marokko, hoe goed van kwaliteit ook, verkoopt beter als het eerst naar Frankrijk is geëxporteerd en daarna weer geïmporteerd.

Nee, het is pas echt een huwelijk wanneer minstens een van de partners uit een westers land komt. Ook een liefde uit een van de rijke Golfstaatsjes slaat een hogere toon aan dan haar zuiver binnenlandse zuster. Het gevolg is dat vele binnenlandse huwelijken worden vervroegd of uitgesteld tot na de zomervakantie, omdat ze de concurrentie niet aankunnen met die andere huwelijken. Een ander gevolg is dat binnenlandse kandidaten worden afgewezen. Zowel meisjes als jongens als hun families zien uit naar de komst van ‘westerse’ aanzoeken. Families uit Europa met rijpe meisjes kunnen rekenen op bijna dagelijkse aanzoeken.

Dat lokale families zich oriënteren op een potentiële buitenlandse partner is begrijpelijk. Ze hebben economische en sociologische motieven. Maar wat beweegt allochtonen in Europese landen om zich op het importhuwelijk te storten? Volgens recent onderzoek haalt driekwart van de Marokkanen en Turken in Nederland hun bruid of bruidegom uit het land van herkomst. Onderzoekster Hooghiemstra¹ droeg in haar proefschrift ‘Trouwen over de grens’ daarvoor een aantal verklaringen aan. Jongeren van de tweede generatie zouden via zo’n importhuwelijk hun culturele en religieuze identiteit willen waarborgen. Een importpartner zou beter aansluiten bij hun waarden. Deze verklaring deugt naar mijn mening niet. Uit mijn eigen waarneming blijkt juist dat tussen bruid en bruidegom een kloof gaapt in waarden en normen, die maar zelden overbrugbaar is. Dat geldt zowel voor de eerste als voor de tweede generatie.

¹ Trouwen over de grens, achtergronden van partnerkeuze van Turken en Marokkanen in Nederland. De Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. SCP-publicatie 2003-2004

Een motief om een partner uit Marokko te halen komt verder ook voort uit de binding met de ouders, hun druk op de kinderen en het gevoel de ouders verplicht te moeten behagen. Hooghiemstra voegt hier de beperkte ontmoetingsmogelijkheden tussen allochtonen in Europa aan toe, het wegens tijdgebrek toevertrouwen van de zoektocht aan de werkloze ouders, de nadruk van de jongeren op maagdelijkheid en hun behoefte aan een traditionele levenswijze.

Dat laatste klopt in zekere zin, maar gaat niet diep genoeg. Ik beschouw ze eerder als waarnemingen dan verklaringen. Achter de zogenaamde binding met en de druk van de ouders, de vrees om uitgestoten te worden, zitten afhankelijke persoonlijkheden – zielen die (nog) niet in staat zijn om eigen beslissingen te nemen; die dat nog niet durven. Het gaat dus niet om een rationele overweging om ‘de belangen van de ouders mee te wegen’ in de partnerkeuze, maar om emotionele afhankelijkheid. Een fenomeen waarbij de opvoeding een belangrijke rol speelt.

Jongeren van de tweede generatie hebben niet het broodnodige proces van ‘loskomen’ van de ouders doorgemaakt. En de ouders sturen hier, bewust of onbewust, ook niet op aan. Dat heeft desastreuze effecten op het huwelijksleven en leidt tot geweldige problemen. De interessante vervolgvraag is daarom: hoeveel van die driekwart importhuwelijken gaan binnen de kortste tijd stuk? Volgens mij zijn dat heel erg veel.

Naast de emotionele afhankelijkheid speelt ook de economische afhankelijkheid een grote rol. Jongens worden verleid door het aanbod van hun ouders om de totale huwelijkskosten op zich te nemen. En dan geldt: wie betaalt, bepaalt. Jongeren kunnen dit aanbod maar beter resoluut afwijzen en leren met eigen geld, desnoods geleend, hun bestaan op te bouwen.

Bij meisjes speelt iets anders. Hun ouders hoeven niet voor de kosten op te draaien, want ze vragen in het land van herkomst onvoorstelbaar hoge bedragen aan de potentiële partner in het land van herkomst. En zij ontlenen hier ook vaak status aan. Je hoort hen dan zeggen: „Ons meisje is voor zoveel geld uit handen gegaan”.

Uiteraard zijn er ook allochtonen die onafhankelijk en uit vrije wil voor een partner uit het land van herkomst kiezen. Zij verschillen in dat opzicht qua motieven niet van hun autochtone medelanders die hun heil zoeken in Rusland, Vietnam of Zuid-Amerika.

En dan die maagdelijkheid. Een ware deugd, in een omgeving waar jongeren die hun kuisheid tot hun vijftiende verjaardag bewaren, tot de uitzonderingen behoren. Mijn vrouw en ik zullen daarom onze kinderen voorhouden om op zijn minst tot hun wettelijke volwassenheidsgrens te wachten. Niet omdat onze ‘eer’ anders wordt aangetast. Nee, we doen dat uit spirituele overwegingen en dat zullen we ook proberen op hen over te dragen. Wij houden er echter wel rekening mee dat onze kinderen op jongere leeftijd een beroep zullen doen op hun zelfbeschikkingsrecht.

Het thema ‘maagdelijkheid’ behoort in veel islamitische gezinnen tot de taboesfeer. Er zijn heel wat moslimmeisjes die eerst kiezen voor vrij seksueel verkeer, om zich daarna tot een dokter te wenden voor een naaioperatie om hun verloren maagdelijkheid te ‘herstellen’. Pas dan durven ze zich bij een partner aan te dienen. Marokkaanse en Turkse jongens beschouwen het ontmaagden van hun bruid als een stoere daad. Maar ik zou wel van hen willen weten of ze daar werkelijk plezier aan beleven. Volgens mij niet. Zeker niet op het moment dat de ontmaagding wordt

geacht plaats te vinden, namelijk midden in het feestgedruis en niet zelden omringd door familieleden die na de 'daad' het bloed willen zien als bewijs dat het meisje 'eerbaar' is.

Een Marokkaanse vriendin van mijn vrouw trouwde een paar jaar geleden met haar Marokkaanse partner. Tijdens de derde en laatste dag van hun huwelijksfeest moest volgens het islamitisch recht dokhol, letterlijk 'binnengaan', plaatsvinden. Seksuele gemeenschap is de vierde stap na de verplichte burgerlijke registratie, religieuze inzegening en openbare bekendmaking (feest).

Rond middernacht reed het paar onopgemerkt, terwijl de genodigden nog driftig aan het feesten waren, naar huis. De bruidegom had die ochtend nog wat sexy ondergoed gehaald bij een speciale herenwinkel om zijn opwinding en die van zijn vrouw op te voeren en de ontmaagding soepel te laten verlopen.

Het mocht echter niet baten en van de dokhol kwam niets terecht. Een bezoek aan de huisarts leerde hen dat het maagdevlies erg stug was, waardoor een kleine medische ingreep noodzakelijk was. Ze besloten het rustig aan te doen. Hun platonische liefde duurde drie maanden. In diezelfde periode reisde het paar naar Marokko. De man wilde zijn vrouw kennis laten maken met haar Marokkaanse schoonfamilie. Het eerste waar de familie in was geïnteresseerd, was hoe het ontmaagdingsproces verliep. De vrouw, aan wie de vraag was gericht, was hierop voorbereid. Ze wist de vraag keurig te ontwijken. Op een andere soort vraag was het bruidspaar niet voorbereid. Haar schoonzus, die maar niet zwanger wilde worden (de partner bleek later onvruchtbaar te zijn), richtte zich tot de bruidegom: „Zijn sperma loopt heel snel weg. Misschien ligt het daaraan. Wat is jouw ervaring? Is dat gewoon?” De in verlegenheid gebrachte gast antwoordde: „Dat is prima. Het gaat goed”, en hij veranderde van onderwerp.

Na drie maanden kreeg de vriendin van mijn vrouw trouwens een verwijsbrief voor een gynaecologe. Het was tijd voor die kleine chirurgische ingreep, vond vooral haar man. Zij belde voor een afspraak. De gynaecologe aan de telefoon: „Houdt u van uw man?”. Antwoord: „Ja, natuurlijk!” De gynaecologe: „Ik zou een tijdje wachten. Wilt u het eerst met een banaan proberen?” De vrouw hing geschrokken op. Haar man was woest toen hij het hoorde.

Gelukkig nam het ziekenhuis de klacht die het echtpaar vervolgens indiende, serieus. De vrouw werd direct geopereerd. Al schoot de behandelend gynaecologe nu een beetje door in afgedwongen respect. In de operatiekamer zei ze tegen de patiënte: „U gaat straks naakt liggen, maar u mag uw hoofddoek wel ophouden als u wilt.” De ingreep verliep uitstekend, biechtte de vriendin op.

Over twee decennia zijn onze kinderen zover. Zullen ze ook voor een importhuwelijk kiezen? Misschien willen ze helemaal niet trouwen. Misschien willen ze eerst een poosje samenwonen. En dat kan niet bij een importhuwelijk. Ze zijn uiteraard vrij, maar wij als ouders zullen hen in ieder geval stimuleren om voor een partner uit hun geboorteland te gaan. Onze kinderen zijn geboren in Brabant.

© Trouw, op dit artikel rust copyright.